

YÖRÜKLÜĞÜN SOSYO-EKONOMİK DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: MANİSA ÖRNEĞİ¹

A RESEARCH ON THE SOCIO-ECONOMIC TRANSFORMATION OF YÖRÜKNESS: THE CASE OF MANİSA

Fatma KONU

Fırat Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

ftuncan@firat.edu.tr

ORCID: 0009-0002-3074-6180

Süleyman İLHAN

Fırat Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

silhan@firat.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6549-3462

ÖZ

ABSTRACT

Geliş Tarihi:

21.06.2025

Kabul Tarihi:

19.09.2025

Yayın Tarihi:

28.09.2025

Anahtar Kelimeler

Yörüklik,
Sosyo- Ekonomik
Dönüşüm,
Yaşam Tarzı,
Modernleşme.

Keywords

Yorukness,
Socio-Economic
Transformation,
Lifestyle,
Modernization.

Bu çalışmada Yörükliğe; yaşanılan bölge, mesken, gelir kaynakları, üretim faaliyetleri, gelir ve tüketim ilişkisi, ekonomik faaliyetlerin değişimi, meslek beklentileri gibi göstergeler üzerinden odaklanılmakta ve Yörüklerin yerleşik yaşama geçişle birlikte yaşadıkları değişim süreci analiz edilmektedir. Nicel araştırma yöntemine dayalı olarak tasarlanan bu araştırma enformel görüşmelerle de desteklenmiş olup çalışmaya Manisa'da yaşayan 270 Yörük dâhil edilmiştir. Bu çalışmaya göre hayvancılıkla uğraşan Yörüklerin hayvancılığı hem geçim kaynağı hem de özgürlük imkânı olarak gördükleri, göçer yaşam tarzından gelen alışkanlıklarını sürdürmeye çalıştıkları saptanmıştır. Ancak bu geleneksel yaşam tarzı, modernleşme sürecinde değişime uğramıştır/maktadır. Modernleşme ile birlikte şehir yaşamıyla kurulan temas, eğitim imkânlarının artması, özellikle gençlerin farklı mesleklere yönelmesinde etkili olmaktadır. Gençlerin çeşitlenen meslek dallarına yönelmeleriyle birlikte Yörüklüğü sürdürmeye yönelik istekleri de azalmaktadır. Yörüklerin çocukları için kamuda itibarlı, düzenli geliri olan meslek beklentisi ya da kendi işlerini kurmalarını istemeleri de Yörüküğün sosyo-ekonomik dönüşümünü yansıtmaktadır. Bu çalışmada, özellikle modernite ile temas arttıkça geleneksel Yörüküğün değişiminin hızlandığı da bulgulanmıştır.

This study focuses on Yörükness through indicators such as region of residence, dwelling, income sources, production activities, income and consumption relationship, change in economic activities, occupational expectations and analyzes the process of change experienced by nomads with the transition to settled life. This research, which was designed based on the quantitative research method, was supported by informal interviews and 270 Yörüks living in Manisa were included in the study. According to this study, it was determined that Yörüks engaged in animal husbandry see animal husbandry as both a source of livelihood and an opportunity for freedom, and that they try to maintain their habits from the nomadic lifestyle. However, this traditional lifestyle has undergone a change in the process of modernization. With modernization, the contact with urban life and the increase in educational opportunities have been effective in the orientation of young people towards different professions. As young people turn towards diversified professions, their desire to maintain their Yörükness also decreases. The Yörüks expectations for their children to have a reputable job in the public sector with a regular income or to start their own businesses also reflect the socio-economic transformation of Yörükness. In this study, it was also found that the change in traditional Yörükness accelerated especially as the contact with modernity increased.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1724406>

Atıf/Cite as: Konu, F. & İlhan, S. (2025). Yörüküğün sosyo-ekonomik dönüşümü üzerine bir araştırma: Manisa örneği, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 15(3), 1848-1865.

¹ Bu çalışma "Manisa'da Yaşayan Yörükler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma" başlıklı doktora tezinin verilerinden kısmen yararlanarak oluşturulmuştur ve hiçbir yerde yayınlanmamıştır.

Giriş

Yörük kelimesi etimolojik olarak “yörümek” fiilinden türeyen, göçkücü, konargöçer anlamında Türkmen kelimesiyle eş anlamlı kullanılmaktadır. Yörükler; Anadolu’nun çadırla oturan Türkmenleri, bir yere yerleşemeyen göçer bir topluluk olarak tanımlanmaktadır (Eröz, 1991: 20-46; Türkay, 1979: 821). Yörükler, yaylak-kışlaklarda hayvancılıkla uğraşan, küçüklü büyüklü gruplar halinde konargöçer yaşayan Türkmenlerdir. Yörük ve Türkmen isimlendirmesi etnik bir unsuru değil yaşam tarzını tarif etmektedir (Gündüz, 2019: 56).

Yörüklüğün sosyo-ekonomik yapısı; göçer hayvancılığa dayalı, doğayla iç içe ve sürekli hareket hâlinde olmayı gerektiren bir yaşam tarzıyla şekillenir. Bu yaşam tarzında temel ekonomik uğraşı hayvancılıktır. Hayvancılık, Yörükler için sadece geçim kaynağı değil aynı zamanda göçer yaşamın ve özgürlüğün bir parçasıdır. Yörüklerin yaşam tarzı, hayvanlarıyla birlikte belirli bir güzergâhta döngüsel olarak sürekli yer değiştirmeye dayanır (Kutlu, 1987: 21). Yörüklük; sadece iktisadi bir meslek türü değil, gelenek ve göreneklere dayanan, kültüre göre şekillenen, hatıralarla sürdürülen toplumsal düşünüş ve yaşam tarzı olarak tanımlanabilir (Eröz, 1991: 85). Hayvancılığa dayalı üretimleri, mevsimlere göre şekillenen göç hareketleri ve doğanın ritmine uygun yaşam pratikleri, onların özgün bir yaşam tarzı geliştirmelerine imkân sağlamıştır.

Günümüzde özellikle teknolojinin gelişmesi, eğitim ve istihdam imkânların artması, kırsal alanların daralması gibi nedenler Yörüklerin yerleşik yaşama yönelişini arttırmakta ve Yörüklüğün giderek azalmasına neden olmaktadır. Modernite ile temas artıkça Yörüklerin değişmesi de kaçınılmaz olarak hızlanmaktadır. Modernleşme, sadece teknolojik ilerleme ya da şehirleşme sürecini hızlandırmakla kalmayıp insanların yaşam tarzını, kültürünü, toplumsal ilişkilerini, ekonomik faaliyetlerini dönüştürmektedir. Göçer yaşam tarzı, hareketli ve doğayla iç içe üretim ilişkileri ve kuşaklar arası deneyim aktarımı üzerine kuruluyken; moderniteyle artan temas, bu yaşam tarzını ekonomik, kültürel ve toplumsal olarak sorgulanabilir hâle getirmektedir. Özellikle günümüzde gençler için geleneksel Yörüklüğün sürdürülebilirliği azalmaktadır.

Ülkemizde Yörükler üzerine yapılan çalışmaların çoğu Akdeniz bölgesinde yaşayan Yörükleri ele almaktadır. Manisa’da yaşayan Yörükler üzerine herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Oysa Manisa coğrafi özelliklerinin, iklim ve bitki örtüsünün hayvancılığa elverişli olması nedeniyle Yörüklerin yoğun yaşadığı bir bölgedir. Bu çalışmada Manisa Yörükleri; yaşanan yer, mesken tercihleri, gelir kaynakları, üretim faaliyetleri, tüketim durumları, ekonomik faaliyetlerin değişimi üzerinden analiz edilmektedir. Çalışmada, Yörüklüğün sosyo-ekonomik yapısı ile geleneksel yaşam tarzı arasındaki ilişki merkeze alınmakta; doğayla iç içe geçmiş, hayvancılığa dayalı bir yaşam tarzı olarak şekillenen Yörüklüğün, günümüzde geçirdiği sosyo-ekonomik dönüşüm süreçlerinin sosyolojik bir perspektifle analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Yörüklüğün günümüz koşullarında sürdürülüp sürdürülemediği, özellikle ekonomik faaliyetlerin mevcut yapısı ve işleyişi üzerinden değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca çalışmada geçim kaynaklarının dönüşümünün, Yörüklüğün devamlılığı açısından belirleyici bir faktör olduğu vurgulanmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, Manisa Yörükleri özelinde Yörüklüğün sosyo-ekonomik dönüşümünün analizine odaklanılmıştır. Nicel olarak tasarlanan bu çalışma saha araştırmasına dayanmakta, enformel görüşmeler ve gözlemlerle desteklenmiştir. Araştırma verileri, anket tekniği kullanılarak toplanmış; ayrıca katılımcılarla yapılan enformel görüşmeler ve saha gözlemleri çalışmaya derinlik kazandırmak amacıyla analiz sürecine dâhil edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Manisa’da yaşayan Yörükler oluşturmaktadır. Yörükler nüfus sayımlarında ayrı bir nüfus kategorisi olarak değerlendirilmediği için Yörük nüfusunu tespit etmek zordur. Manisa Valiliği, Kaymakamlıklar ve Yörük derneklerinin yetkililerinin verdikleri bilgilere göre Manisa’da yaşayan Yörüklerin nüfusu yaklaşık olarak 25.000’dir.² Örneklem grubunun benzer özellikler gösterdiği durumlarda örneklem homojen kabul edilmektedir. Bu durumda %95 kesinlik düzeyinde ($q = 0.05$) örneklem büyüklüğüne ilişkin örneklem homojen kabul edildiğinde örneklem sayısı 244’tür (Baş, 2005: 47). Can’a göre (2018: 29) örneklem evreni temsil etme

² Yörükler/ Yörüklük üzerine yapılan başka çalışmalarda da Yörük nüfusu kesin olarak tespit edilemediğinden dolayı “yaklaşık” olarak ifade edilmektedir (Aksoy, 2012: 2; Öter, 2019: 157; Uslu, 2015: 50).

derecesinin sınanması için, örneklemdekilerle evrendekilerin (yaş, cinsiyet gibi) özellikleri ile kıyaslanmalı, önemli sayılacak bir farklılaşma olmadığı durumlarda örneklemin diğer özellikler açısından da evreni temsil edebileceği kabul edilmelidir. Bu çalışmada bahsi geçen evrenden basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 270 kişiye anket uygulanmıştır. Dolayısıyla örneklem büyüklüğünün araştırmanın evrenini temsil yeteneğine sahip olduğu, araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından ideal bir oran olduğu söylenebilir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, anket yoluyla elde edilen veriler sistemli bir şekilde kodlanarak, SPSS 25.0 (Statistical Packages For Social Sciences) programı ile oluşturulan veri tabanına aktarılmış ve tüm sorular için frekans değerleri ve yüzdelik payları tabloleştirilmiştir. Daha sonra, oluşturulan basit dağılım tabloları yorumlanmıştır. Bu yorumlar, enformel görüşme ve gözlemler sonucu elde edilen bilgilerle desteklenmiştir. Manisa Yörükleri üzerine sosyolojik bir araştırmanın yapılmamış olması ve bu bölgede Yörük gruplarına ait homojen yerleşim alanlarının çokluğu, Manisa'nın araştırma alanı olarak tercih edilmesinde belirleyici olmuştur.

Bulgular ve Değerlendirme

Yörüklerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Cinsiyet Durumları

Cinsiyet, bireylerin hayata bakışını, aile içi sorumluluklarını ve kamusal alandaki görünürlüklerini etkileyen temel değişkenlerdendir. Örneklem grubunun cinsiyete göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. Cinsiyet Dağılımları		
Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)
Erkek	178	65,9
Kadın	92	34,1
Toplam	270	100,00

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılanların %65,9'unu erkekler, %34,1'ini kadınlar oluşturmaktadır. Kadın katılımcı sayısının erkeklere oranla düşük çıkması, kadınların erkeklere nazaran çekingen olmalarına ve görüşmelere sıcak bakmamalarına bağlanabilir. Yörüklerde kadınlar daha çok "ev içi (özel alan)"; erkekler ise ev/ailenin yanı sıra "kamusal alan" ile ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla dışarıdan gelen (akademisyen, araştırmacı vb kişiler) yabancı ve kamusal aktörler olarak kabul edildiği için kadınların çoğu görüşme talebine "ben anlamam, eşimle görüşün" şeklinde yaklaşmışlardır. Dolayısıyla kadın katılımcıların çekingenliği özgüven eksikliğinden ziyade geleneksel yaşam tarzına dayalı bir temkinlilik/çekinme hali olarak kabul edilebilir.

Yörük kadınlarının, dışa dönük rollerde erkeklere nazaran çekingenliği kırsal bölgelerde yaşamalarına ve kamusal alanla temaslarının sınırlı olmasıyla ilişkilidir. Erkek katılımcıların resmi işler, ihtiyaçlar gibi nedenlerle kamusal alanı daha çok deneyimlemelerinin dışa dönük rollerde daha aktif olmalarında etkili olduğunu söylemek mümkündür. Kadınların daha çok ev içi rollerde (yemek, temizlik, çocuk bakımı, hayvanların bakımı) aktif oldukları için dışa yönelik tüm rollerde erkeği sorumlu olarak gördükleri çalışmada bulgulanmıştır. Genel olarak hane içi rolleri kadının, hane dışı rollerin de erkekler tarafından sahiplendiği tespit edilmiştir. Sarıkeçili Yörüklerinin geçiş dönemlerinde kadının rolünün ele alındığı bir çalışmada da benzer bir bulguya rastlanmıştır. Sarıkeçili Yörükleri üzerine yapılan bu çalışmada, erkeklerin geniş katılımlı, dışa dönük uygulamalarda aktif rol aldıkları; kadınların, geleneksel inanca dayalı pratiklerde ve ev içine yönelik rollerde söz sahibi oldukları görülmüştür (Aksoy, Duman, 2020). Dolayısıyla Yörüklerde kadınların resmi/ikincil ilişkilerde erkeklere göre çekingen davranmalarının içinde bulundukları sosyo-kültürel yapıdan kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrenim Durumları

Öğrenim durumu, Yörüklüğün değişim/dönüşümünün anlaşılabilmesi için önemli bir göstergedir. Katılımcıların öğrenim durumları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Öğrenim Durumlarının Dağılımı

Öğrenim Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	39	14,4
Okur-yazar	17	6,3
İlkokul mezunu	151	55,9
Ortaokul mezunu	31	11,5
Lise ve dengi okul mezunu	17	6,3
Üniversite	14	5,2
Diğer	1	0,4
Toplam	270	100,00

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların %55,9 ‘u ilkokul mezunu; %14,4 ‘ü okur yazar değil; %11,5’i ortaokul mezunu; %6,3’ü okur yazar; %6,3’ü lise ve dengi okul mezunu; %5,2’si ise üniversite mezunudur.

Örneklem grubunun çoğunluğunun öğrenim durumlarının ilkokul olması, Yörüklerin genellikle kırsal bölgelerde yaşamalarıyla ilişkilidir. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise azımsanmayacak düzeydedir. Bu oranı daha çok, yaylada ya da ulaşımı zor bölgelerde yaşayanlar oluşturmaktadır. Bir katılımcının *“Hayvanın peşinde koşmaktan okula mı gidebildik. Hem yayladan inip köydeki okula gitmek bile zordu bizim zamanımızda”* ifadeleri göçerliğin imkânsızlıklarından dolayı okula gidilemediğini göstermektedir. Göçerlik, sürekli hareket hâlinde olmayı gerektirdiğinden Yörük çocuklarının okula devam etmelerini imkânsız hale getirmiştir. Göçer yaşam tarzından dolayı Yörüklerin eğitim imkânları oldukça kısıtlıdır. Görüşülenlerin bir kısmı, mevcut imkânların sınırlı olduğunu ifade etse de eğitim olanaklarının geçmişe kıyasla önemli ölçüde genişlediğini vurgulamışlardır. Bir katılımcının *“hayatımdan memnunum, yine gelsem yine Yörük olmak isterim. Ama yine gelsem cabil kalmazdım. Okula gider, okuma yazmamı öğrenirdim en azından. Belki biz içimizde kaldığı için şimdi çocuklarımız, torunlarımız okusun, kendini kurtarsın istiyoruz...Şimdi bizim bir tanıdık yaylada yaşıyor. Yakın yere kadar servis gelip, çocukları alıyor. Çocuklarımız okuyor”* sözleri geçmişe göre imkânların arttığını, eğitime ulaşımın kolaylaştığını göstermektedir. Günümüzde taşınmalı eğitimin yaygınlaşması, uzaktan eğitim imkânı, eğitime yönelik yapılan yerel projeler vb. Yörükler için eğitim imkânlarını arttırmaktadır. Ayrıca, Yörüklerin yarı yerleşikliğe/ yerleşikliğe geçmeleri de öğrenim düzeylerini artmasında etkilidir.

Özkul ve Öter, Yörük kültüründe yaşanan değişimler üzerine yaptıkları çalışmada eğitim imkânlarının artmasından dolayı eğitim seviyesinin günümüze geldikçe yükseldiğini belirtmektedirler. Onlara göre, Yörüklerin kuşaklararası bir süreçte modern yaşama uyum göstergelerinden biri de eğitim düzeylerinin yükselmesidir (Özkul, Öter, 2019: 483). Eğitim imkânlarının genişlemesi Yörüklerin meslek seçimlerini etkilemekte ve geleneksel göçer yaşam biçiminden yerleşik yaşama geçişi hızlandırmaktadır. Bir başka ifadeyle Yörüklerin modernite ile artan teması, Yörüklüğün değişen toplumsal koşullara daha açık hale gelmesini sağladığı gibi aynı zamanda Yörüklükte yaşanan dönüşüm sürecini de belirgin biçimde hızlandırmaktadır.

Yörüklerin Yaşam Tarzı ve Mekânsal Tercihleri

Yörüklerin yaşam tarzı doğayla uyumlu ve hayvancılığa dayalıdır. Hayvanların ihtiyaçlarına (barınak, otlak vb.) göre sürekli hareket hâlinde olan Yörüklerin mekânla kurduğu ilişki yaşam tarzını yansıtan önemli bir unsurdur. Yörüklerin yaşam tarzı; ekonomik faaliyetlerini, toplumsal ilişkilerini, mekânsal tercihlerini, tüketim pratiklerini şekillendiren çok boyutlu bir nitelik sergilemektedir

Yaşam Tarzları

Yörüklerin konargöçer, yarı konargöçer ya da yerleşik olarak yaşama durumlarına göre dağılımlarına Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Yaşam Tarzlarının Dağılımı

Yaşam Tarzı	Frekans (n)	Yüzde (%)
Konargöçer	37	13,7
Yarı konargöçer	22	8,1
Yerleşik	211	78,1
Toplam	270	100,00

Tablo 3'e göre görüşülenlerin %78,1'i yerleşik yaşama geçmiş; %8,1'i yarı konargöçer; %13,7' si ise konargöçer durumdadır. Görüşülenlerin çoğunluğu yerleşik hayata geçmiş olmakla birlikte %21,8'inin konargöçer/yarı konargöçerliğe devam etmesi Yörüklüğün sürdürülmeye çalışıldığını göstermektedir.

İbn Haldun toplumları yaşam tarzına göre; bedevi (göçebe) ve hadari (yerleşik) olarak ayırmaktadır. Toplumların bedevilik ve hadarilik aşamalarını yaşamları zaruri bir durumdur. Bedevilikten hadariliğe geçişi sağlayan ve medenileşmeyi temin eden sebepler ise ekonomiktir. Ona göre, nesiller (ecyal) arası farklılığın temel sebebi de ekonomiyle ilişkilidir. Bir toplum/ topluluk zaruri ihtiyaç malzemeleriyle yaşamak zorunda ise bedavidir (göçebedir). Lüks tüketime geçen toplumlar ise hadaridir (İbn Haldun, 2022: 323). Göçebe toplumlar, doğayla iç içe yaşayan, zaruri ihtiyaçları temin etmeye çalışan, sade bir yaşam sürmektedirler. Yerleşik toplumlar ise şehirleşmenin etkisiyle refaha, lükse ve aşırı tüketime yönelmektedirler. İnsanın alışkanlıkları, göçer ya da yerleşik yaşam tarzına göre şekillenmektedir. Bu anlamda yaşam tarzı, alışkanlıkları belirleyen önemli bir faktördür.

Yörüklerin göçer yaşam tarzı büyük ölçüde geçmişten günümüze sürdürüldükleri alışkanlıklarla şekillenmektedir. Yörükler, her yıl Eylül'ün ortalarına kadar yaylada kalmaktadırlar. Yayla, Yörük için dağ havasıdır, ucu bucağı olmayan otlak alanıdır. Alışkanlıktır, güvenliktir, olabildiğine özgürlüktür. Aynı zamanda bereket ve bolluktur. Kısacası yayla (göçerlik) Yörük için her şeydir (Seyirci, 2000: 4). Yörükler için göçerlik, alıştıkları hayatı sürdürmek için temel gerekliliktir. Alanda yapılan görüşmelerde, birçok Yörükün, alıştıkları göçer yaşam tarzını terk etmekte zorlandıkları, bu yaşamın doğayla iç içe olma hali ve özgürlük duygusuyla özdeşleştirildiği gözlemlenmiştir. Fakat özellikle genç kuşaklar arasında Yörüklüğün sürdürülmesine yönelik ilginin giderek azaldığı dikkat çekmektedir. Bir katılımcının *"Biz bu hayatın içine doğduk, alıştık, başka iş yapmayı hem bilmeyiz hem istemeyiz. Ama yeni nesil öyle değil. Onların imkânları bizimkinden farklı. O sebeple hayvanı alıp dağa götürmez. Dağda internet yok, telefon yok. Benim oğlum da az çok biliyor. Hala da bırakmaz hayvancılığı. Ama göçerliği sürdürmez. Onların da suçu yok. Şartlar değişti. Artık her şey kolaylaştı."* ifadeleri günümüz yaşam tarzına göre şekillenen alışkanlıklarından dolayı genç neslin göçerliği sürdürme konusunda istekli olmadıklarını göstermektedir. Bu sebeple geçmişte zaruri olarak görülen Yörüklük, moderniteyle temas ettikçe değişmekte özellikle genç jenerasyon için tercih edilir olmaktan çıkmaktadır.

Göçerliği/yarı konargöçerliği sürdürenlerin, konargöçerliği yerleşikliğe üstün gördüklerine ilişkin kimi saptamalarla da karşılaşmaktadır. Eröz, köy kurarak yerleşik yaşama geçmiş Yörüklere; göçerliği sürdüren Yörüklerin küçümseyerek ve hor görerek baktıklarını belirtir (1991: 85-86). Yerleşik yaşama geçenler için; *"Yörüklükten çıktı", "yatuk (tembel)"* oldu gibi ifadeler telaffuz etmeleri bu horgörüğü ve küçümsemeyi yansıtmaktadır (Sümer, 2024). Alanda yapılan görüşmelerde ise göçerliği sürdür (e)meyen bir Yörükün *"Biz Yörüklüğün batırasını yaşıyoruz. Eskiler cefasını da sefasını yaşamışlar. Asıl Yörüklük, onların yaşadıkları"* ifadesi otantik Yörüklüğün aktif göçerliğe dayandırıldığı, günümüzde Yörüklüğün daha çok kültürel bir miras olarak sürdürüldüğü ve nostaljik bir tutuma tekabül ettiğini göstermektedir Köyde yaşayan bir katılımcının *"Eskiler gibi Yörüklüğü yaşamıyoruz ama bir şehirlili gibi de olamayız. Bizim ilçede evimiz var. Bazı zaman alışverişe gidince, bazen misafir ağırlayınca kullanıyoruz. Orası bize ait değil, emanet gibi sanki. Köye gelince kendimize geliyoruz"* şeklindeki ifadeleri ise Yörüklerin modern kentsel hayata adapte olamadıklarını, kırsala/köye aidiyet hissettiklerini, göçer kimliklerinin bir ölçüde canlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum Göka'ya göre, Türklerin asırlar boyu sürmüş göçebe yaşam tarzından kaynaklanan psikolojik özelliklerinin tüm modernleşme çabalarına rağmen çok az ya da sadece görünüşte değişmesiyle ilişkilidir. Ona göre Türklerin grup davranışında, zihniyet ve psikolojilerinin sunumunda eski göçebelik yaşantıları belirleyicidir (Göka, 2019). Görüşülenlerin kendilerini ne geçmiş ne de bugünün insanı gibi tanımlayamamaları, göçerlikten günümüze gelen alışkanlıklarını bugünde sürdürme eğilimleri onların göçerlikle -yerleşiklik arasında bir yaşayışa sahip olduklarını göstermektedir. Bu husus Mardin'in, modern Türkiye'nin tarihinin iç içe geçmiş, geleneksel güçler ve modernlik arasında karmaşık, çok katmanlı bir karşılaşma alanı olarak kavramasıyla da ilişkilendirilebilir. Diğer bir ifadeyle yaşanan değişimler, modernlik ve geleneğin bulunduğu yeni/melez alanların birlikteliğine imkân tanımaktadır (Mardin, 2011: 198). Ayrıca, göçer yaşam

tarzının geçmişe göre oldukça azalmasına rağmen Yörüklerin göçerliği sürdürmeye yönelik çabaları Yörük kültürünün devamlılığı için önemlidir.

İkamet Yerleri

Yörükler, konargöçer yaşam tarzları gereği mevsimsel olarak yaylak ve kışlak arasında yer değişikliği yapmaktadırlar. Bu sebeple Yörüklerin, ikamet yerleri yaşam tarzlarının ne yönde değiştiğini gösteren önemli faktörlerden biridir. Yörüklerin ikamet ettikleri yerlerin dağılımına Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 4. İkamet Edilen Yerlerin Dağılımı

İkamet Yeri	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yayla	37	13,7
Köy	202	74,8
İlçe	26	9,6
Şehir Merkezi	5	1,9
Toplam	270	100,00

Tablo 4’e göre, katılımcıların %74, 8’i köyde; %13,7’si yaylada; %9,6’sı ilçede; %1,9’u şehir merkezinde yaşamaktadırlar. Bu dağılımdan anlaşılabileceği üzere görüşülenlerin çoğunluğu köyde ikamet etmektedirler. Yaylada ikamet eden Yörükler ise göçer hayvancılığa devam etmektedirler.

Yörüklerin çoğu, göçer yaşamdan yerleşik yaşama geçişte köye yerleşmişlerdir. Örneklem grubunun çoğunluğunun (78,4) köyde yaşaması, Yörüklerin yerleşikliği köyde sürdürdüklerini ortaya koymaktadır. Bir katılımcının “Çiçeği dalından koparırsan solar ve zamanla ölür. Bizim için de tabiatın ayrılmak buna benzer. Kökümüz(eskiler) gibi dağlara çıkamasa da köyden ayrılamayız. Hem köyden ayrılacak ne iş tutarız?”. İfadesi Yörüklerin göçerliği sürdüremeseler de hem doğadan ayrılmadıkları hem de şehirdeki işleri bilmedikleri için mevcut işleri (hayvancılık, tarım) sürdürmek zorunda olduklarını göstermektedir. Yörüklerin doğayla iç içe yaşam tarzını sürdürmeye yönelik tutumları, muhtemelen başka yaşam tarzlarının bilgi, beceri ve ekonomisine sahip olmadıklarından geleneksel yaşamı sürdürme konusunda ısrar etmeleriyle ilişkilidir (Aksoy, 2012: 293). Göçerlikten yerleşikliğe geçişte çoğunlukla köylere yerleşen Yörükler için köy, günümüz şartlarında Yörüklüğü kısmen de olsa sürdürebilmenin bir yolu olarak görülebilir.

Mesken Tercihleri

Yörüklerde mesken; öncelikle tabiat şartlarına, mevsimsel hareketliliğe ve hayvanların ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Yörüklerin yaşam tarzını yansıtan faktörlerden biri olan mesken tercihlerinin dağılımı Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5. Meskenlerin Dağılımı

Mesken Tipi	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çadır- Çardak/ Baraka	45	16,7
Müstakil Betonarme	178	65,9
Müstakil Ahşap	9	3,3
Müstakil Kerpiç	22	8,1
Apartman Dairesi	10	3,7
Diğer	6	2,2
Toplam	270	100,00

Tablo 5’te görüldüğü gibi örneklem grubunun %65,9’u müstakil betonarme; %8,1’i müstakil kerpiç; %3,3’ü müstakil ahşap evlerde oturmaktadırlar. Örneklem grubunun %3,7’si ise apartman dairesinde yaşamaktadırlar. Apartman dairesinde yaşayanların çoğunluğunu ilçede oturanlardır. Mesken türleri yaşanan yerin iklimine, hava şartlarına ve bölgenin yapısına göre değişmektedir. Manisa’da çoğunlukla müstakil betonarme meskenler tercih edilmektedir.

Manisa Yörüklerinin bazılarının yarı konargöçer bir yaşam tarzını benimseyip kalıcı kışlaklarda yaşadıkları görülmektedir. Yaylak-kışlak arasında döngüsel olarak sürdürülen göçerlik zamanla yarı konargöçerliğe doğru

bir değişim geçirmektir. Özellikle kışın ovalara inen Yörükler, yakın mesafelerde kışlak ve yaylak olarak kullandıkları bölgelerde kurdukları çadır/ardak/barakaları sabit tutmakta, hayvanları ile yer değişikliği yapmaktadırlar. Göçer ya da yarı konargöçerler için çadır, barınmayı sağlayan temel mekânsal unsurdur. Tarihsel süreçte çadırlar; doğayla uyumlu, taşınabilir özelliklere sahip olup çoğunlukla keçe ve keçi kılından yapılmıştır. Fakat günümüzde teknolojinin gelişimiyle birlikte artan imkânlar nedeniyle geleneksel çadırlar yerini branda, naylon gibi malzemelerle yapılan çadırlara bırakmaktadır.

Yerleşik hayata geçen Yörükler geleneksel çadır ve ardak yaşamından müstakil betonarme evlere geçiş yaparak mekânsal tercihlerini dönüştürmektedirler. Yörüklüğü köye yerleşerek sürdürenlerin ise; geniş avlulu, müstakil, doğayla yakın temas edilebilen evlerde yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca evin geniş avlusunda hayvanları için ağılları bulunmaktadır. Yörüklerde hayvancılık, büyük işletmelerdeki gibi evin dışında sürdürülen bir faaliyet değil, doğrudan evin bir parçası olarak gündelik hayatla iç içedir. Ahırın evin avlusunda yer alması hayvanlarla kurulan yakın ilişkiyi de yansıtmaktadır. Bu durum mekânsal tercihlerde değişime işaret etmekle birlikte Yörüklerin tabiattan, hayvancılıktan kopamadıklarını göstermektedir. Ayrıca adılda yaşanmasa dahi ev içi düzenlerindeki sadelik, misafirperverlik gibi unsurlar göçer yaşamın izleri olarak değerlendirilebilir.

Küçükerman, Türk evinin kökenlerini göçebe yaşam tarzına dayandırarak çadırdan yerleşik yaşama/konuta geçişi, hafif ve kolay sökülür-takılır olması gereken tek mekânlı yurt ve adırlardaki çok işlevli yaşam tarzının, yerleşik düzene geçildiğinde Türk Evi adı verilen konut türüne aktarılması olarak değerlendirmektedir (Küçükerman, 1988: 27-43). Türk evinin kendisi olmasa bile bu evlerdeki yaşama tarzı göebelikle ilgilidir. Modern yaşam içindeymiş gibi gözükölse de ev içi yaşıntının adeta adılda yaşandığı gibi evin bir odasında devam ettirilip en güzel eşyaların yer aldığı salonu misafirler için ayırmak, geceleri uyumak için yer yatağı açıp yüklüğe kaldırmak, her bayramda seyranda soluğu köyde almak, bir türlü Batı usulü tatil fikrinin yerleşememesi gibi durumlar göçer yaşamın izleri olarak değerlendirilebilir (Göka, 2019: 119-120). Görüşülen bir katılımcının “*artık çadırımız olmasa da yaz gelince, havalar ısınınca dar gelir buralar bana. Yaylaya çıkmak isterim... Hala yer yatağında yatarım, yüksekte yatamam, rahatsız olurum. Yoęurdu keçi sütünden yaparım, kokusu bile çocukluğumuzu hatırlatır*” sözleri göçerliğin izlerinin devam ettiğini göstermektedir.

Yörüklerin Ekonomik Faaliyetleri

Sosyo-ekonomik bir gösterge olarak ekonomik faaliyet ve gelir, toplumsal yaşam için gerekli olan unsurlardan biridir (Karataş, 2019: 54). Yörüklerin hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetleri, mevsimsel olarak sürdürüldüğü için modern toplumdaki düzenli maaş sistemine sahip ekonomik faaliyetlerinden farklı olarak, düzensiz ve dönemselidir.

Sürdürdükleri Ekonomik Faaliyetleri

Hayvancılıkla uğraşan toplumlar, coğrafi çevre koşullarına bağlı olarak sürekli hareket hâlinde yaşadıkları için bu yaşam biçimi göçer kültürü olarak adlandırılır. Göçer toplulukların sosyal, kültürel ve ekonomik üretimlerinin temelini ise hayvancılık oluşturur (Öter, Özkul, 2018: 15). Temel ekonomik faaliyeti hayvancılık olan Manisa Yörüklerinin ekonomik faaliyetlerine Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Ekonomik Faaliyetlerin Dağılımı

Gelir Kaynakları	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hayvancılık	48	17,8
Tarımsal faaliyetler	35	13,0
Hem tarım hem hayvancılık	117	43,3
Gündelik işler	12	4,4
Emekli Maaşı	41	15,2
Diğer	17	6,3
Toplam	270	100,0

Tablo 6’ya göre, örneklem grubunun büyük çoğunluğu (%43,3’ü) hem tarım hem hayvancılıkla uğraşanlardan oluşmaktadır. Bu oranı %17,8 ile hayvancılık; %13 ile tarımsal faaliyetler takip etmektedir. Görüldüğü üzere, katılımcıların büyük çoğunluğu hem tarım hem de hayvancılıkla uğraşmaktadırlar. Bu grubu oluşturanlar her ne

kadar hem tarım hem hayvancılıkla uğraşsalar da ekonomik kazançları daha çok hayvancılığa dayalıdır. Tarımsal üretim ikinci plandadır. Manisa’da yaşayan Yörüklerin gelir kaynağının büyük ölçüde hayvancılığa dayalı olması Yörüklüğe dair tecrübelerle ilişkili olarak kabul edilebilir.

Bates’in Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaptığı bir çalışmada, konargöçer Yörüklerin 1950’li yıllarda yerleşik hayata geçmeye başladığı, 1970’lere gelindiğinde ise, daha önce hayvancılıkla geçimini sağlayan Yörüklerin tarımsal üretime yönelerek pamuk, buğday, fasulye ve ayçiçeği gibi ürünleri ticari amaçla yetiştirdikleri tespit edilmiştir (Bates, 1980: 125-127). Temel geçim kaynağı hayvancılık olan Yörükler, meskûn hale geldikçe tarımsal faaliyetler artmıştır. Göçerlikten yerleşikliğe geçildikten sonra tarımsal üretim artsa da hayvancılığın doğrudan azaldığını söylemek mümkün değildir. Ögel’e göre, tarihsel süreçte göçer hayvancılık yapan Türkler, yerleşik hayata geçince eski düzenlerini ve inanışlarını kaybetmemişlerdir. Esasen, Yörüklerin hayvancılıktan vazgeçmesi, onlar için sosyo-ekonomik olarak bir yıkım meydana getirmektir (Ögel, 2000: 132). Tarihsel tecrübelerine bakıldığında da göçer toplulukların sosyo-ekonomik yapılarını şekillendiren hayvancılığın her dönemde sürdürüldüğü görülmektedir. Aynı zamanda hayvancılığın sürdürülmesi Yörüklüğün devamı için bir gerekliliktir. Hayvancılığı sürdüren katılımcıların, kendilerinden sonra bu işin zamanla yapılamayacağını düşünseler de mevcut işi sürdürmeyi bir sorumluluk olarak gördükleri “*Herkes iyi bildiği işi yapacak. Ben hayvanın sesinden anlarım ne istediğini. Ömrüm el verdiğince bu işi yaparım. Bunu kendime görev bildim. Bizden sonrakiler ne kadar yapar, yaparlar mı bilmem*” ifadelerinden anlaşılmaktadır. Yörüklerin bu değişim süreçlerini araştıran Öter çalışmasında, köyde ve yarı-konargöçer yaşayanların en önemli gelir kaynağının tarımsal üretim olduğunu tespit etmiştir (%80). İkinci gelir kaynağının ise emekli maaşı olduğu görülmektedir (Öter, 2019: 223). Batı Akdeniz bölgesindeki Yörüklüğü araştıran Öter, çalışmasında hayvancılığın zamanla azalarak temel ekonomik faaliyet olma özelliğini de kaybettiğini belirtmektedir. Manisa’da yaşayan Yörüklerin ise geçmişe göre azalsa da hala temel ekonomik faaliyeti hayvancılıktır. Manisa’nın bölgesel olarak hayvancılığa müsait olması ve turizm vb. dışsal değişim faktörlerinin kısıtlı olması, değişimin görece daha yavaş olmasına neden olmaktadır. Hayvancılığın azalması/terk edilmesi ise Yörüklüğün zamanla sembolik bir hal almasına neden olmaktadır. Bu durum Yörük kültürünün yok olmasına giden süreci hızlandırmaktadır.

Yörüklerin gelir kaynaklarından olan gündelik işleri yapan katılımcıların çoğunluğunu ise kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar, birbirlerinin yerine bağ- bahçe işlerini dönüşümlü olarak yaptıklarını yerel ifadeyle “dönüşe gitmek” olarak belirtmişlerdir. Bir tür imece usulü olan dönüşe gitme, özellikle üzüm kesme, kiraz, seftali toplama zamanları, dönemselidir. Diğer seçeneğini işaretleyenler ise daha çok ilçelerdeki fabrika, sanayi vb. yerlerde çalışanlardan oluşmaktadır. Bunların gelir durumuna bakıldığında, ortalama asgari ücret seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Bu grupta çalışan Yörükler, asgari ücretle geçinmenin zorluğunu vurgulasalar da düzenli bir gelir sağladığı için fabrika, market gibi yerlerde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Orta ve üstü yaş aralığında yer alan Yörüklerin düzenli gelir kaynaklarından biri de emekli maaşıdır. Fakat sosyal güvenlik sistemlerine dahil olma süreçleri geçmişte sınırlı olduğu için emekli maaşı alan katılımcı sayısı orta yaş ve üstü katılımcı sayısının fazla olmasına rağmen düşüktür. Örneklem grubunun çoğunluğunun geliri düzensiz olduğu için düzenli prim ödeyememesi de emekli maaşına sahip grubun az olmasında etkilidir.

Hayvancılık Türü

Yörüklerin sürdürdükleri hayvancılık, yaşadıkları bölgenin şartlarına ve meskûn olma durumuna göre değişiklik göstermektedir. Örneklem grubunun sahip olduğu (koyun/keçi vb) hayvanların dağılımı Tablo 7’deki gibidir.

Tablo 7. Hayvancılığın Dağılımı

Gelir Kaynakları	Frekans (n)	Yüzde (%)
Keçi	52	19,3
Koyun	73	27,0
Hem keçi hem koyun	36	13,3
Büyükbaş	32	11,9
Diğer	10	3,7
Toplam	203	75,5
Hayvancılık Yapmıyor	57	24,8
Toplam	270	100,0

Tablo 7'ye göre örneklem grubunun %27'si koyun; 19,3'ü keçi; %13,3'ü ise hem keçi hem koyun yetiştirmektedir. Büyükbaş hayvan yetiştirenler ise katılımcıların %11,9'unu oluşturmaktadır. Yaşanılan bölgenin yapısı, iklimi vb. etkenler yetiştirilen hayvan türlerinin seçiminde belirleyicidir. Dağlık ve engebeli bölgelerde çoğunlukla keçi yetiştirilirken; ovalık düzlük alanlarda koyun yetiştirilmektedir. Bu durumu, bir katılımcının “*keçi en tepelere, dik yamaçlara çıkar, özgürdür, korkusuzdur. Koyun öyle değil ama. O daha düzlük yerlerde yayılır. Keçi alır başını gider. O yüzden koyun da ekleriz sürüye ki keçileri dizginlemek kolay olsun*” ifadeleri desteklemektedir. Özellikle dağ köylerinin keçi için uygun olması o bölgelerde keçi yetiştiriciliğinin yaygın olarak yapılmasına imkân tanımaktadır. Ayrıca, göçerliği/ yarı konargöçerliği sürdürenler daha çok keçi; köylerde yerleşik olarak yaşayanlar ise koyun yetiştirmektedir.

Konargöçer Yörükler, genellikle küçükbaş hayvancılıkla uğraşarak kıl keçisi ve koyun yetiştirirken, büyükbaş hayvan olarak yerli kara sığır, öküz, at, eşek ve deve beslemektedirler (Sümer, 2024: 42). Göçerlik, sürekli hareket hâlinde olunan, beslenme- bakım açısından maliyeti az olan küçükbaş hayvancılığa dayalıdır. Manisa Yörüklerinin çoğunluğu, küçükbaş hayvancılığa devam etmektedir. Özellikle koyun ve keçi yetiştiriciliği Yörüklerin göçebe yaşam tarzıyla uyumlu ekonomik faaliyetlerin başında gelmektedir. Hayvancılığı köyde sürdüren katılımcıların çoğunluğu da küçükbaş hayvancılık yapmaktadırlar. Örneklem grubunun toplamda %59,6'sının küçükbaş hayvancılığa devam etmesi ise Yörüklüğün sürdürülmeye çalışıldığını gösteren önemli bir bulgudur. Fakat yerleşikliğe geçişle birlikte mekâna bağımlılığın artması hayvancılıkta bazı değişimleri beraberinde getirmektedir. Görüşmelerde küçükbaş hayvanın yayılım ihtiyacını karşılamakta yaşanan zorluklardan dolayı büyükbaş besiciliğe geçiş yapılması bu değişime işaret etmektedir. Yörüklerin %11,9'sunun büyükbaş hayvancılık yapması, yerleşikliğe geçildikçe belli ölçüde büyükbaş hayvancılığa yöneliş olarak görülebilse de çoğunlukla küçükbaş hayvancılığın sürdürülmesi Yörüklüğün devam ettirilmeye çalışıldığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Küçükbaş hayvancılığın yaygın olmasında bir katılımcının “*Küçükbaş hayvanın masrafı az. Dağlarda, yayla da en doğalından beslenir. Yem, saman gibi maliyeti yoktur*” sözleri küçükbaş hayvancılığın maliyetinin düşük olmasından dolayı ekonomik olarak daha çok tercih edildiğini göstermektedir.

Sürdürülen hayvancılık türü, Manisa bölgesinde Yörük köyleri ve Yörük olmayan köylerde belirgin şekilde farklılaşmaktadır. Yörük köylerinin temel ekonomik faaliyetleri küçükbaş hayvancılığa dayalı iken; Yörük olmayan köylerin ise büyükbaş hayvancılığa ve tarıma dayalıdır. Ayrıca Yörük olmayan köylerde çoğunlukla buğday, arpa, mısır gibi tahıllar, meyve-sebze üretimi ve bağcılık yapılmakla birlikte hayvancılık genellikle tarıma yardımcı bir faaliyettir. Yörükler tarih boyunca hayvancılığa dayalı, esnek, doğayla iç içe bir ekonomi geliştirirken, Yörük olmayan köylüler; toprağa bağlı, tarıma dayalı yerleşik bir düzen kurmuşlardır. Bu durum modernleşmeyle birlikte iki grup arasındaki farkı azaltsa da Manisa' da yaşayan Yörüklerin temel gelir kaynaklarının küçükbaş hayvancılığa dayanması Yörüklüğün ekonomik uğraş alanlarındaki devamlılığının bir göstergesidir.

Sütten Elde Edilen Gelir Kaynakları

Yörükler için elde edilen sütün yoğurt, peynir gibi ürünlere dönüştürülerek satılması önemli bir gelir kaynağıdır. Yörüklerin süt ve sütü değerlendirme yöntemleri ekonomik sürdürülebilirlik açısından önemlidir. Katılımcıların sütü değerlendirme biçimlerine Tablo 8'de yer verilmektedir.

Tablo 8. Elde Edilen Sütü Değerlendirme Durumlarının Dağılımı

Gelir Kaynakları	Frekans (n)	Yüzde (%)
Süt sağımı yapmam, oğlak beslerim.	35	13,0
Sütü mandıraya satarım.	70	25,9
Yoğurt, peynir yapıp satarım	74	27,4
Diğer	20	7,4
Toplam	199	73,7
Hayvancılık Yapmıyor	71	26,3
Toplam	270	100,0

Tablo 8'de görüldüğü üzere katılımcıların %27,4'ü elde edilen sütten yoğurt ve peynir yapmakta; %25,9'uda sütü mandıraya satmaktadırlar. Katılımcıların %13'ü süt sağımı yapmayıp sütle oğlak/kuzuları beslemektedirler. Öte yandan hayvan sayısı çoğaldıkça sütün değerlendirilme durumu değişmektedir. Hayvan sayısı az olanların çoğunluğu, elde ettikleri sütü evin gıda ihtiyaçlarını (peynir, yoğurt, tereyağı vb.) temin etmenin yanı sıra

oğlak/kuzuların beslenmesinde kullanılmaktadırlar. Hayvan sayısı fazla olanlar sütü işlemekte zorlandıkları için mandıraya satmaktadırlar.

Yörükler süttten elde ettikleri tereyağı, peynir ve yoğurt gibi ürünleri satarak aile bütçesine katkı sağlamaktadırlar. Bu sayede hayvancılıkla uğraşan Yörükler kendi ihtiyaçlarını karşıladıkları gibi süt ürünlerini gelire dönüştürerek hane ekonomilerine destek olmaktadır. Bir katılımcının “*Peynir, tereyağı yapmak çok zahmetli bir iş ama şükür süte göre daha iyi kazanıyoruz. Günlük masraflarımızı bu sattıklarımız karşılıyor. Birde çok talep ediliyor. Özellikle korona zamanı herkes doğal alanlara, köylere kaçtı. İnsanların yedikleri içtikleri de bozuldu. Marketten yoğurt, peynir yemek akıl kararı değil. O yüzden insanlar köy ürünlerine, doğala yönelmeye başladı... Biz de sağlıklı yaşadığımız için çok özeniyorlar*” sözleriyle hem üretilen süt ürünlerinin özellikle şehirde yaşayanlar tarafından yoğun talep gördüğünü hem de Yörüklerin yaşantısının doğal ve sağlıklı olarak kabul edildiğini ifade etmektedir. Gerçekten de günümüzde tüketilen pek çok ürünün sağlığı tehdit ettiğinin ortaya çıkmasıyla birlikte doğal olan ürünlere talepler artmaktadır. Köy tereyağı, köy yumurtası, köy kahvaltısı gibi ürünlerin talep edilmesi Yörüklerin ürettiği süt ürünlerini daha kıymetli hale getirmektedir. Ayrıca son yıllarda artan hastalıklar, salgınlar insanların bitkisel tedavi, doğal kürler gibi geleneksel ve alternatif tıbbı yönelimini arttırmaktadır. Alternatif/geleneksel tıbbı yönelimin artmasını modern tıbbın günümüzde hastalıklara tek başına çare olamadığına dair söylemlerle ilişkilendirilebilir. Günümüzde modern tıbbın dışladığı geleneksel yöntemlere geri bir dönüş yaşanmaktadır. Modern tıp, geleneksel tıbbı bütünüyle reddetmek yerine “tamamlayıcı tıp” olarak bazı uygulamaları benimsemektedir (Kurttaş,2024). Yörükler, göçer yaşam tarzları gereği genellikle sağlık sorunlarını bitkiler/ yayladan topladıkları doğal otlar, geleneksel karışımlar gibi doğal yollarla çözmeye çalışmışlardır. Bu uygulamalar modern literatürde “alternatif tıp” olarak adlandırılrsa da Yörüklerin başvurdukları kadim bir tedavi yöntemidir.

Gelir Durumları

Gelir seviyesi, Yörüklerin yaşam tarzını anlamada temel bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Yörüklerin gelirleri bulundukları bölgeye, yürütülen ekonomik faaliyete göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların aylık ortalama gelirleri Tablo 9’daki gibidir.

Tablo 9. Elde Edilen Sütü Değerlendirme Durumlarının Dağılımı

Aylık ortalama gelir	Frekans (n)	Yüzde (%)
Gelirim yok	14	5,2
2000 TL ve aşağısı	25	9,3
2001-4000 TL	61	22,6
4001-6000 TL	69	25,6
6001-8000 TL	40	14,8
8001 TL ve üstü	61	22,6
Toplam	270	100,0

Tablo 9’da görüldüğü gibi katılımcıların %25,6’sı 4001-6000 TL arasında; %22,6’sı ise 2001-4000 TL arasında; %14,8’i ise 6001-8000 TL arasında; %22, 6’sı ise 8001-10.000 TL arasında gelire sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu oranları %9,3 ile 2000 TL ve aşağısı; %5,2 ile gelirim yok cevabı takip etmiştir.3Hayvancılık ve tarıma dayalı olarak yürütülen ekonomik faaliyetlerin mevsimsel ve düzensiz olması katılımcıların gelirleri hususunda net rakam verememelerine neden olmuştur. Bununla birlikte “gelirim yok” cevabını verenlerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmuştur. Kendilerini “ev kadını” olarak tanımlayan bu katılımcılar ayrı bir gelirleri olmadığı için “gelirim yok” cevabını vermişlerdir.

Ayrıca, görüşülenlerin büyük çoğunluğu, kendilerini düzensiz ve düşük gelir grubunda görmektedirler. Bir katılımcının “Bizde sabit maaş yok. Bazı aylar çok kazanırız, bazı aylar az kazanırız. Şu kadar kazanırız diyemem.” sözleri düzenli gelire sahip olmadıkları için gelirlerini tam olarak ifade edemediklerini göstermektedir. Ayrıca düzenli aylık gelirleri olmadığından aylık gelir için ifade ettikleri rakamların gerçeği tam olarak yansıtmadığı anlaşılmaktadır. Ancak, görüşülenlerin hayvan sayısı ve gelir kaynakları dikkate alındığında ortalama gelirlerinin ifade ettikleri gelirden fazla olduğu söylenebilir. Bir katılımcının “*Artık gençler düzenli gelirli işler istediklerinden dolayı*

³ Çalışmanın yapıldığı dönemde asgari ücret düzeyi ve pilot çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler gelirlerin bu aralıkta belirlenmesinde etkili olmuştur.

malcılık yapmıyorlar” sözleri hayvancılığın düzensiz gelir sağlayan bir uğraş olarak görülmeye başlamasından dolayı özellikle gençler tarafından daha az tercih edildiğini göstermektedir.

Gelirin Harcama Kalemleri

Gelirin hangi alanlara harcadığının belirlenmesi, Yörüklerin yaşam tarzını anlayabilmek açısından önemlidir. Örneklem grubunun geliri harcama durumlarının dağılımı Tablo 10'daki gibidir.

Tablo 10. Harcama Kalemlerinin Dağılımı

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Gıda	139	51,5
Giyim	11	4,1
Kira	2	0,7
Sağlık	14	5,2
Eğitim	15	5,6
Hayvan	63	23,3
Diğer	26	9,6
Toplam	270	100,0

Tablo 10'da görüldüğü üzere örneklem grubu gelirinin %51'ini gıda; %23,3 'ünü hayvanlar için harcamaktadır. Bu oranı sırasıyla eğitim (%5,6); sağlık (%5,2); giyim (%4,1); kira (%0,7); diğer (%9,6) cevabı takip etmektedir.

Yörüklerin sosyo-ekonomik yaşamını ortaya koyan temel göstergelerden biri, gelirin harcama kalemleridir. Temel fizyolojik ihtiyaçlardan sonra gelirin hayvanlar için harcanması, Yörüklüğü yansıtan önemli bir göstergedir. Görüşülenlerin bir kısmı hayvanların yem, saman, veteriner vb. ihtiyaçları için yapılan harcamaların hane harcamalarından daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Bu anlamda Yörüklüğün devam edebilmesi için, hayvanlar için yapılan harcamalar hayati önem taşımaktadır. Bir katılımcının “*Hayvan bizim canımızdır, yoldaşımızdır. Neyi eksikse alırsın. Bizim çocuklar gibidir aynı. Hastalansa başında beklersin*” sözleri Yörüklerin hayvan sevgisini ve hayvanların aileden biri olarak kabul edildiğine işaret etmektedir. Gerçekten de Yörükler için hayvan, sadece ekonomik bir gelir kaynağı değil, kültürel sürekliliğin temelidir. Bu anlamda Yörüklüğün sürdürülebilmesi hayvanların varlığına bağlıdır. Yörüklerin gelirlerini gıdadan sonra hayvanların bakımı için harcamaları Yörüklüğe özgü bir durumdur. Hayvana verilen ehemmiyet, Yörüklüğün en belirgin özelliklerindendir. Yaşam tarzları ile tüketim davranışları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, bölgesel düzeyde yaşam tarzları ile tüketim pratiklerinin arasında çok yönlü ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca hane büyüklüğüne ve yaşanılan yere bağlı olarak gıda ve eğitim harcamalarında doğrusal bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Yaka, Parıltı, 2016). Örneklem grubu için bu durum gıda harcamaları konusunda benzerdir. Fakat gelirin gıdadan sonra hayvanlar için harcanması Yörüklüğün kendine özgü sosyo-ekonomik yapısını yansıtmaktadır.

Baudrillard tüketimi, doğal ihtiyaçların mal ya da hizmetler aracılığıyla temin edilmesi değil, aksine kurallarla düzenlenmiş göstergeler sistemi olarak tasvir etmektedir. Bu göstergeler, modern insanın sadece ürünleri değil, onlarla birlikte sunulan anlamı da tüketmesiyle gerçekleşir. Tüketim toplumunda gerçek ihtiyaç ve sahte ihtiyaçlar arasındaki ayrımın kalktığını vurgulayan Baudrillard'a göre, modern toplumda tüketim, bir yaşam tarzı haline gelmektedir (Baudrillard, 2024). Modern insanın gösterişçi tüketimi ile Yörüklerin çoğunluğunun temel ihtiyaçlarını gidermeye yönelik tüketimi birbirinden farklıdır. Yörüklerin gelir seviyesi yüksek olmadığından yapılan harcamalar da temel ihtiyaçları gidermeye yöneliktir. Hayvanın bakımı, beslenmesi ve barınması için çekinmeden para harcayan Yörükler, gösterişli bir eşya için harcama yapmayı gereksiz bulabilir. Onlar için harcama, ailenin yeme içmesine, hayvanların yemine, barınağına vs. yapılan harcama demektir. Bu durum, onların kendine özgü yaşam tarzını ortaya koyarken, aynı zamanda modern toplumların yaygın ekonomik düzeninden belirgin bir şekilde ayrıldıklarını da göstermektedir.

Yörüklüğün Sosyo-Ekonomik Değişimi

Modernleşmeyle birlikte Yörüklüğün sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında köklü değişimler yaşanmaktadır. Hayvancılıkta karşılaşılan sorunlar ve Yörüklerin çocukları için tercih ettikleri mesleklerdeki farklılaşma Yörüklükteki sosyo-ekonomik değişimi ele veren önemli göstergelerdendir.

Hayvancılıkta Karşılaşılan Sorunlar

Yörüklerdeki ekonomik faaliyetlerin değişimi temelde hayvancılığın azalmasıyla ilişkilidir. Hayvancılıkta karşılaşılan sorunlar hayvancılığın giderek terk edilmesine yol açarak Yörüklüğe ilginin azalmasına ve Yörüklüğün zayıflamasına neden olmaktadır. Yörüklerin hayvancılıkta karşılaştığı sorunların dağılımına Tablo 11’de yer verilmektedir.

Tablo 11. Hayvancılıkta Karşılaşılan Sorunların Dağılımı

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Meraların daralması	72	26,7
Hayvan giderlerinin artması	120	44,4
Gençlerin isteksizliği	51	18,9
Diğer	12	4,4
Toplam	255	94,4
Hayvancılık yapmamış	15	5,6
Toplam	270	100,0

Tablo 11’e göre Yörüklerin %44,4’ü hayvan giderlerinin artmasını; %26,7’si meraların daralmasını; %18,9’u gençlerin isteksizliğini hayvancılıkla ilgili karşılaşılan sorunlar olarak görmektedirler. Ayrıca %4,4’lük oran ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Hayvancılıkla geçimini sağlayan Yörükler için hayvanlar gündelik yaşamın merkezinde yer almaktadır. Ancak son yıllarda bakım, veteriner, barınak gibi artan masraflar hayvancılığa olan ilginin azalmasına neden olmaktadır. Hayvan giderlerinin artmasından özellikle köylerde yaşayan Yörükler etkilenmektedir. Hazır ürünlerle (yem, saman, arpa vs.) hayvanlarını besleyen Yörükler, yapılan görüşmelerde artan fiyatlarla birlikte hayvanların beslenme ihtiyacını gidermekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bir görüşmecinin “*Belimizi büyüyor bu yem fiyatları. Vermesen hayvan kendine gelemiyor. Oğlan sırf bu fiyatlardan dolayı hayvancılık yapmadı.... Hayvandan gelen kazanç zaten maliyetleri karşılamıyor*” sözleri hayvanların masraflarını karşılamadaki zorluğa işaret etmektedir. Ayrıca, hayvan bakımı ve üretiminde maliyetler artarken; hayvansal ürünlerden elde edilen kazancın orantılı olarak artmaması gelir-gider dengesizliğine neden olmaktadır. Bir başka ifadeyle, hayvan giderlerinin artması ve hayvancılıktan elde edilen gelirin maliyetleri karşılayamaması hayvancılığa ilginin azalmasına yol açmaktadır.

Manisa Yörüklerinin hayvancılıkla ilgili karşılaştıkları diğer bir sorun; meraların daralmasıdır. Meraların daralmasından özellikle hayvancılığı göçer/yarı konargöçer sürdürenler etkilenmektedir. Hayvanlarını ormanda otlatan bu göçerler, yem fiyatlarından değil, meraların daralmasından, otlak alanlarının yasaklanmasından şikâyet etmektedirler. Orman kanunu ile belirlenen bölgelerde hayvanlarını otlatan Yörükler bu alanların kendilerine yeterli gelmediğini ifade etmektedirler. “*Hayvancılık yakın zamanda daha da azalır. Yapacak isteğimiz kalmadı yasaklarla uğraşmaktan. Oysa memleketimin taşı toprağı altın. Orman geniş. Biz'e ait alan biraz daha genişlese sorun kalkacak. Destek bekliyoruz devletten. El atmaları gerekiyor üreticiye. Her geçen gün destek görmeyince de şevkimiz kırılıyor*” sözleri konuya ilişkin rahatsızlıklarını ifade etmektedir. Bir başka katılımcı ise “*Dışardan eti ithal etme haberlerine öyle üzülüyoruz ki, bizim gibi bir ülkede etin insanımıza yetememesi çok enteresan. Valla üretici desteklenmezse zamanla ekonomik olarak çöküşe geçecek. Devletin üreten insana el atması gerekiyor. Devlet desteklerse berkes bulunduğu bölgeye ekonomik olarak katkı sağlar, zamanla dışarı açılır ülke ekonomisine katkı sağlarız*” sözleriyle devlet desteğiyle il/bölge ekonomisinin de canlanacağını dile getirmiştir. Gerçekten tarihsel süreçte Yörükler, ürettikleri her türlü ürünü yaylak ve kışlak alanlara en yakın pazarlara götürüp satmışlardır. Böylece hem kendi ihtiyaçlarını gidermişler hem de yöre ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlamışlardır (Ak, 2012: 193). Dolayısıyla hayvancılık alanında yapılacak iyileştirmelerle bu insanların motivasyonunun artması mümkündür.

Hayvancılıkta karşılaşılan sorunlar arasında görüşmecilerin %18,9’u gençlerin isteksizliğini belirtmişlerdir. Hayvancılıkta yaşanan sorunların çözüme kavuşturulmaması gençlerin farklı ekonomik faaliyetlere yönelmesine neden olmaktadır. Olale (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, kırsal bölgede gelir riskinin artmasıyla birlikte, çiftçilerin tarım ve hayvancılık dışı gelir kaynaklarına yönelme eğilimlerinin arttığı belirtilmektedir. Bu durum, özellikle genç Yörüklerde de benzer şekilde, tarım ve hayvancılıkta karşılaşılan sorunlardan dolayı farklı gelir kaynaklarına yönelme eğilimine neden olmaktadır. Hayvancılıkta yaşanan sorunlar/zorluklar genç kuşağın hayvancılığa ilgisini azaltmaktadır.

Çocukları İçin İstedikleri Meslekler

Yörüklerin hayvancılık ve tarıma dayalı sürdürdükleri ekonomik faaliyetlerin kendi çocukları tarafından yapılmasını isteme(me) durumları, Yörüklüğün ve geleneksel ekonomik faaliyetlerin geleceğinde belirleyicidir. Katılımcıların çocukları için istedikleri mesleklerin dağılımına Tablo 12 ‘de yer verilmektedir.

Tablo 12. Çocukları için İstenilen Mesleklerin Dağılımı

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Mevcut işi sürdürmesi	52	19,3
Kamuda itibarlı bir meslek sahibi olması	93	34,4
Kendi işini kurması	92	34,1
Diğer	13	4,8
Toplam	250	92,6
Çocuğu yok	20	7,4
Toplam	270	100,0

Tablo 12’de görüldüğü gibi örneklem grubunun %34,4’ü çocuğunun kamuda itibarlı bir meslek sahibi olmasını; %34,1’i çocuğunun kendi işini kurmasını; %19,3’ü ise çocuğunun mevcut işi (hayvancılık- tarım) sürdürmesini tercih etmişlerdir. Görüşülenlerin %4,8’i ise diğer cevabını vermişlerdir.

Çocukları için kamuda itibarlı meslek beklentisi içinde olanlar görüşmeler sırasında “*biz okuyamadık, çocuğum okusun, hayatını kurtarsın*” ifadelerini dile getirmişlerdir. Ayrıca, çocuğunun kendi işini kurmasını isteyenlerin oranı da itibarlı bir meslek beklentisinde olanların oranına yakındır. Yörükler hayvansal ürünlerin işlenmesine ve pazarlanmasına kadar üretimin her aşamasını kendileri yönetmektedirler. Bu süreç; işveren, çalışan ya da kurumsal bir yapıya sahip olmadan sürdürülmektedir. Yörükler kendi işlerini hem kendileri sürdürmekte hem de yönetmektedirler. Yörükler için bir başkasının yanında çalışma özgürlüklerinin kısıtlandığı algısına neden olabilmektedir. Göçerlikten gelen üretime dayalı, özgürlüğe alışkın Yörüklerin çocuklarının kendi işlerini kurmalarını istemeleri, onların girişimci özelliğinin de bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Yörüklerin genel olarak hayvancılık ve tarımsal faaliyetleri sürdürme eğilimlerinin güçlü olduğunu söylemek mümkündür. Hayvancılığı sürdürme eğiliminde olanların, hayvancılığı ekonomik kazancın yanı sıra, alıştıkları/bildikleri, bir anlamda Yörüklere özgü bir iş olarak gördükleri söylenebilir. Fakat hayvancılık ve tarımdaki belirsizlikler, bu işlerin yoğun emek gerektirmesi, modern toplumda prestiji düşük işler olarak görülmesi gibi etkenler geçmişe göre daha az tercih edilmelerine neden olmaktadır. Bir katılımcının “*Yörüklük bize dede mirası. Ben kendimi bildim bileli bu işin içindeyim. Ama ne yalan söyleyeyim bu işlerin sonu yok. Zabmeti, çilesi çok olduğu gibi eskiye göre de kazancı az. Şimdi çocuklar bu zorlukları görünce hayvancılığa beves etmiyorlar. Çocuklar da baklı. Düzenli kazançları olsun, rahat yaşasınlar istiyorlar*” sözleri hayvancılığın yerini zamanla düzenli gelir sağlayan mesleklere bırakacağına işaret etmektedir.

İlhan, günümüzde bireyciliğin giderek güçlenmesiyle birlikte, temel ihtiyaçların karşılanması ve çeşitli kazanımlar elde edilmesinin, büyük ölçüde meslek sahibi olmaya bağlı hale geldiğini vurgulamaktadır. Başka bir ifadeyle, bireyin toplumsal ve ekonomik açıdan kendini gerçekleştirebilmesi, öncelikle uygun bir meslek edinmesine dayanmaktadır (İlhan, 2004: 133). Günümüzde Yörüklerin çocukları için meslek beklentisi; hayvancılıktan ziyade düzenli ve sabit geliri olan mesleklere yöneliktir. Hayvancılığı sürdüren Yörük ailelerin, çocukları için farklı meslekleri düşünmeleri Yörüklüğün zayıflamasına neden olmaktadır. Bu durum Yörüklerin mesleki tercihlerindeki değişimin, Yörüklüğün sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan dönüştüğünün önemli bir göstergesidir. Katılımcıların çocukları için, tarım ve hayvancılığın sürdürülebilir olmadığını düşünmeleri de Yörüklüğün sosyo-ekonomik unsurlarındaki dönüşümü göstermektedir.

Günümüzde Yörüklerin farklı mesleklere yönelmeleri Yörüklüğün sürdürülmesinin önündeki engellerden biridir. Yörüklük üzerine yapılan bir çalışmada, gençlerin gelecekte göçer yaşamı sürdürmek istemedikleri ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada gençlerin; eğitim imkânlarının yetersizliği, hayvancılığın kazancının düşük olması, elektrik sorunu, iletişim araçlarının kullanımının zorluğu, hayvan masraflarının artması gibi sebeplerden dolayı gelecekte göçerliği sürdürmek istemedikleri de saptanmıştır (Ceyhan vd., 2020). Benzer ifadeler Manisa Yörükleriyle yapılan görüşmelerde gençler tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Genç Yörükler, modern yaşamın

imkânlarından mahrum kalmamak için mevcut işi sürdürmek istemediklerini belirtmişlerdir. Kamu kurumlarında, sanayi vb. hizmet sektöründe çalışmak, kendi işlerini kurmak gibi seçeneklerin gençlere daha cazip geldiğini söylemek mümkündür.

Sonuç

Yörüklerin yaşam tarzı, göçer hayvancılığa dayalı, doğayla uyumlu ve hareketlidir. Hayvanları ile birlikte mevsimsel hareketliliği merkeze alan bu yaşam tarzında hayvancılık temel ekonomik faaliyet alanı olup Yörüklerin gündelik yaşamlarının merkezindedir. Tarihsel olarak bakıldığında hayvancılık, Yörüklüğü şekillendiren temel unsur olagelmıştır. Hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetler etrafında şekillenen Yörüklerin yaşamları modernleşme, kentleşme ve eğitim imkânlarının artmasının etkisiyle belirgin bir değişim geçirmektedir.

Manisa'da yaşayan Yörüklerin değişim-dönüşüm süreçlerini sosyo-ekonomik özellikleri bağlamında ele alan bu çalışmaya göre, Yörüklerin öğrenim düzeyleri düşüktür. Eğitime ulaşımın zorluğu, ekonomik imkânsızlıklar, hayvancılığın sürdürülebilmesi için insan gücüne duyulan ihtiyaç gibi faktörler Yörüklerin öğrenim düzeylerinin düşük olmasında etkilidir. Ancak, yerleşik yaşama geçiş, devletin eğitim politikaları ve modernleşme süreçleriyle birlikte Yörüklerin eğitime katılım oranları giderek artmaktadır. Eğitim seviyelerinin artmasıyla özellikle gençler farklı mesleklere yönelmekte, şehirle kurulan temas mesleki tercihleri, gündelik pratikleri, yaşam tarzını, tüketim alışkanlıklarını dönüştürmektedir. Eğitim düzeyinin yükselmesi, Yörükleri farklı mesleklere yönlendirmekte ve Yörüklüğe ilginin azalmasına neden olmaktadır.

Yörükler günümüzde büyük oranda yerleşik yaşama geçmiştir. Göçerlikten yerleşik yaşama geçiş, geleneksel yaşam tarzının, ekonomik faaliyetlerin, kültürel yapının değişimine neden olmaktadır. Ancak bu değişime rağmen Manisa Yörüklerinin büyük çoğunluğunun şehir merkezine yerleşmek yerine kasaba, köy, yayla gibi kırsal alanlarda yaşamaya devam etmeleri, geleneksel yaşam tarzını koruma yönünde bir eğilim olarak öne çıkmaktadır. Yerleşik hayata geçen Yörüklerin temel ekonomik faaliyetlerinin hayvancılık olması da Yörüklükle bağlarının devam etmesini mümkün kılmaktadır. Bir başka ifadeyle, hayvancılığın sürdürülmesi sadece ekonomik kazanç kaynağı olmakla kalmayıp aynı zamanda Yörüklüğün de bir ölçüde devamlılığı anlamına gelmektedir.

Yörüklükte karşılaşılan zorluklar ve gençlerin modern yaşama dahil olma süreçleri Yörüklüğün sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir. Hayvancılığı göçer ya da konargöçer olarak sürdürenler, meraların daralmasından; köyde yaşayanlar ise hayvan giderlerinin pahalılığından şikâyetçidir. Hayvancılığın ve tarımın mevsimsel şartlara göre sürdürülmesi, düzensiz ve düşük gelirli olması da Yörüklüğün sürdürülmesini zorlaştırmakta, özellikle gençlerin farklı mesleklere yönelimine neden olmaktadır. Manisa Yörüklerinin çocukları için meslek beklentileri, çoğunlukla kamuda itibarlı bir meslek ya da kendi işlerini kurmaları yönündedir. Yörükler, genç kuşağın Yörüklüğe olan ilgisinin giderek azalması nedeniyle, bu yaşam tarzının kendilerinden sonra büyük ölçüde sona ereceğini düşünmektedirler. Modernleşmeyle temas arttıkça Yörüklüğün dönüşüm süreci hız kazanmakta; ancak bu değişim, hızlı olmaktan ziyade tedrici bir biçimde gerçekleşmektedir. Manisa Yörükleri özelinde bu dönüşüm, yerleşik hayata geçilmesine rağmen doğayla olan ilişkinin tümüyle kesilmemesi, yayla ve köy gibi kırsal mekânlara duyulan aidiyetin devam etmesi ve hayvancılığın temel ekonomik faaliyet olarak sürdürülmesi şeklinde yaşanmaktadır. Hayvancılık faaliyetlerini sürdürenler, imkânların iyileştirilmesi hâlinde Yörüklüğün belli bir ölçüde sürdürülebileceğine inanmaktadırlar. Bu süreç, Yörüklüğün tamamen ortadan kalkmasından ziyade, değişen toplumsal koşullarla birlikte, kimi değer ve pratiklerin farklı biçimlerde gündelik yaşama aktarılmasıyla devam etmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar(lar), bu makalenin araştırma, yazarlık ve/veya yayın süreci ile ilgili herhangi bir potansiyel çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Mali Destek

Yazar(lar) bu makalenin araştırılması, yazılması ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Çalışmada etik dışı bir husus bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyulduğunu beyan ederiz.

Yazar Katkı Oranı

Çalışma, araştırmacılar arasında eşit bir iş birliği ile yürütülmüş ve raporlanmıştır.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için Fırat Üniversitesi, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 30.05.2022 tarih ve 2022/13 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Kaynakça

- Ak, M. (2012). *19. yüzyılda Teke yöresi Yörüklerinin sosyo-ekonomik durumu* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Aksoy, H. (2012). *Göçebelikten yerleşikliğe geçiş sürecinde sosyo-kültürel bağlamda Sarıkeçili Yörükleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Aksoy, H., & Duman, M. (2020). Bir varoluş serüveni: Geçiş döneminde Sarıkeçili Yörük kadınının rolü. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, 5(2), 120–135. <https://doi.org/10.30568/tullis.839767>
- Baş, T. (2005). *Anket (Nasıl hazırlanır, uygulanır, değerlendirilir?)*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bates, D. G. (1980). Yörük settlement in Southeast Turkey. In P. C. Salzman (Ed.), *When nomads settle: Processes of sedentarization as adaptation and response*. J. F. Bergin Publishers.
- Baudrillard, J. (2024). *Tüketim toplumu* (F. Keskin, Çev.). Ayrıntı.
- Can, A. (2018). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Pegem Yayınları.
- Ceyhan, A., Ünal, A., & Akyol, E. (2020). Yörüklerin başlıca ekonomik faaliyetleri ve üretilen beklentileri üzerine bir saha çalışması. *Tarım, Gıda, Çevre ve Hayvancılık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 14–27.
- Eröz, M. (1991). *Yörükler*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Göka, E. (2019). *Türkün göçebe ruhu*. Kapı Yayınları.
- Gündüz, T. (2019). *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri*, Yeditepe Yayınları.
- İbn Haldûn (2022). *Mukaddime*, haz. (Süleyman Uludağ) Dergâh Yayınları.
- İlhan, S. (2004). Bazı temel işlevleri ve artan önemi açısından meslek. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 132–137.
- Karataş, M. (2019). Gelir dağılımının teorik yapısı. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 8(21), 52–79. <https://doi.org/10.31199/hakisderg.546147> <https://doi.org/10.31199/hakisderg.546147>
- Kurtdaş, M.Ç. (2024). Sağlıkta değişen paradigma, karışıklıktan işbirliğine modern tıp – geleneksel tıp ilişkisi. *Sosyolojik Düşün*, 9(2), 166–188. <https://doi.org/10.37991/sosdus.1509809>
- Kutlu, M. M. (1987). *Şavaklı Türkmenlerde göçer hayvancılık*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Küçükerman, Ö. (1988). *Kendi mekânının arayışı içinde Türk evi*. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları.
- Mardin, Ş. (2011). *Türkiye, İslamcılık ve sekülerizm*. İletişim Yayınları.
- Olale, E. (2011). The influence of market barriers and farm income risk on non-farm income diversification. 3(8), 379–386.
- Ögel, B. (2000). *Türk kültür tarihine giriş I* (T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları No. 638; Yayınlar Dairesi Başkanlığı Kültür Eserleri Dizisi No. 46). Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Öter, A. (2019). *Yörük Kültürü ve Değişim Süreçleri (Batı Akdeniz Uygulaması)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

- Öter, A., & Özkul, M. (2018). Batı Akdeniz Bölgesi Yörüklerinin tarımsal ve hayvansal üretim faaliyetleri. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, 11(1), 13–31.
- Öter, A., & Özkul, M. (2019). Modernleşmenin yaşam tarzı üzerindeki etkileri ve yörüklerde modernleşme eğilimleri (batı akdeniz örneği- ısparta, burdur, antalya). *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(47), 156-184. <https://doi.org/10.35237/sufesosbil.512244>
- Seyirci, M. (2000). *Batı Akdeniz Bölgesi Yörükleri*. Der Yayınları.
- Sümer, F. (2024). *Oğuzlar/Türkmenler: tarihleri, boy teşkilatı, destanları*. Türk Tarih Kurumu.
- Türkay, C., (1979), *Başbakanlık Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatlar*, Tercüman Gazetesi Kaynak Eserler Dizisi.
- Yaka, R. & Parıltı, N. (2016). Türk toplumunda yaşam tarzları ile tüketim davranışları ilişkisi. *AKÜ İİBF Dergisi*, 17(1), 81-89.

EXTENDED SUMMARY

This study examines the transition from the traditional lifestyle of Yörükness to modern social structures through socio-economic indicators. The study focuses on Yörükness through indicators such as region of residence, dwelling, income sources, production activities, income and consumption patterns, changes in economic activities, and career aspirations, analyzing the transformation process Yörüks undergo with their transition to a settled life. This research, designed based on quantitative research methods, was also supported by informal interviews, and 270 Yörüks living in Manisa were included in the study. The data obtained from the surveys conducted with the Yörüks were analyzed using the SPSS 25.0 (Statistical Packages For Social Sciences) program and tabulated. The fact that no sociological research has been conducted on the Yörük people of Manisa and the abundance of homogeneous settlement areas belonging to Yörük groups in this region were decisive factors in choosing Manisa as the research area.

According to the research results, animal husbandry is still perceived by many Yörüks not only as an economic activity but also as an area of freedom inherited from the nomadic lifestyle. Although, many participants are involved in both agriculture and animal husbandry, their economic gains are based more on animal husbandry, with agricultural production taking second place. One of the animal husbandry-based income sources of the Yörük people is the sale of products such as butter, cheese, and yogurt made from milk. In this way, the Yörüks who engage in animal husbandry not only meet their own needs but also support their household economies by converting dairy products into income. Furthermore, the fact that most of the participants continue their semi-nomadic/transhumant lifestyle despite having settled down indicates that Yörükness is being actively maintained. Although the nomadic lifestyle has decreased significantly compared to the past, the Yörüks' efforts to continue nomadism are important for the continuity of Yörük culture. For Yörüks, who mostly settled in villages during their transition from a nomadic to a settled life, the village is seen as a way to partially maintain Yörükness even under current conditions. Yörüks who have transitioned to a settled lifestyle have transformed their spatial preferences by moving from traditional tents and shelters to independent concrete houses. Those who continue Yörükness by settling in villages are observed to live in detached houses with large courtyards, allowing close contact with nature. Additionally, the large courtyards of these houses contain stables for their animals. One of the key indicators of the socio-economic life of the Yörük people is how they spend their income. The expenditure of income on animals after basic physiological needs is a significant indicator reflecting Yörükness. Some of those interviewed stated that expenditures on animal feed, hay, veterinary care, etc. exceed household expenditures. In this sense, expenditures made for animals are of vital importance for Yörükness to continue. However, in recent years, increasing costs for care, veterinary services, and shelter have led to a decline in interest in livestock farming. The increase in animal-related expenses and the inability of income from livestock farming to cover these costs are causing a decline in interest in livestock farming.

It can be said that those who tend to continue livestock farming see it not only as an economic gain but also as a job they are accustomed to/familiar with, in a sense, a job specific to the Yörük people. However, uncertainties in livestock farming and agriculture, the fact that these jobs require intensive labor, and the perception that they are low-prestige jobs in modern society are causing them to be less preferred than in the past. Especially the increasing educational opportunities and contact with urban life are causing younger generations to turn to different professions; alternatives such as prestigious professions in the public sector or individual entrepreneurship are becoming more attractive. In this regard, Yörük families' expectations for their children, such as 'regular income' or 'starting their own business,' reflect the socio-economic transformation of the traditional understanding of Yörükness. Today, factors such as technological development, increased education and employment opportunities, and the shrinking of rural areas are increasing the Yörüks' tendency toward settled life and causing Yörük culture to gradually decline. Modernization does not merely accelerate technological progress or urbanization; it also transforms people's lifestyles, cultures, social relationships, and economic activities. While the nomadic lifestyle is based on mobile and nature-integrated production relationships and intergenerational knowledge transfer, increased contact with modernity is making this lifestyle economically, culturally, and socially questionable. Especially today, the sustainability of traditional Yörükness, both economically and socially, is decreasing for young people.

The problems faced by the Yörük people in animal husbandry make it difficult to continue this practice. Those who practice animal husbandry as nomads or semi-nomads complain about the shrinking of pastures, while

those who live in villages complain about animal expenses. The seasonal nature of animal husbandry and agriculture, coupled with irregular and low incomes, also makes the continuation of Yörükness difficult, leading especially to young people's inclination towards different professions. The career expectations of the Yörük people interviewed in the research area for their children are mostly for a reputable profession in the public sector or to start their own businesses. Those who continue livestock breeding believe that Yörükness can be maintained for some time longer if conditions are improved. However, most Yörüks believe that the Yörük culture will largely cease after their generation, due to the decreasing interest of the younger generation in Yörükness. This situation reflects the breakdown in the intergenerational transmission of the traditional way of life. As contact with modernization increases, the transformation of Yörükness accelerates; however, this transformation occurs in a gradual manner among Manisa Yörüks without severing ties with the past.